

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

רופא החוזר מצית החולים בשבת וציו"ט ואשה החוזרת מן המקוה בשבת וציו"ט

א. האשה שחל ליל טבילתה בשבת, אולי כדאי שתמתין מלטבול עד מוצ"ש, כדי שתוכל להתקלח בפורים בחזרתה מן המקוה. וציו"ט מתבאר מלשון המשנה (שבת דף לח:) שאסור להחם חמין בכדי לרחוץ את כל גופו. ונחלקו התוס' והרמב"ן בטעם ד"ו, דלתוס' (שבת לט: ד"ה צ"ה) זה נחשב כדבר שאינו שוה לכל נפש, ודינו כמוגמר שאסור מן התורה, והרמב"ן (שם) טען נגדם שאין זה נכון. ואפילו נניח שבזמן הגמ' הי' זה נכון, כזה"ו (ע"פ פשוטו - לרוב צנ"א) בודאי מקרי דבר השוה לכל נפש.

ולרמב"ן דבר זה אסור רק מדרבנן מטעם גזרת הצלנים שגזרו בשבת. וכל שאסור בשבת אסור אף ציו"ט, אע"פ שטעם האיסור לא שייך ציו"ט (דמה"ת זה ודאי מותר מטעם אוכל נפש). ובתשו' רעק"א (סי' י"ז) הביא מח' האחרונים אם גזרת הצלנים רק נוהגת במים חמים ממש (כיד סולדת), או אפילו בפורים, אבל אם ישחמש רק במקצת מים חמים, באופן שלא יהיו מי הרחיצה אפילו בצחינת פורים, אלא רק בכדי להסיר מהם את הקרירות, אז יהי' מותר אפילו לדעת הרמב"ן.

ב. הרופאים והאחיות שחוזרים לציתם בשבת, מן הנכון שיתקלחו תיכף, כי הם היו ממש במקום הסכנה (צציה"ח) כל היום, ומסתברא שאם קשה להם מאד להתקלח במים קרים, שיש מקום להחיר להם לפתוח את צרו המים החמים כללח"י, דבשו"ע (שכ"ח סי' י"ז) הרי נפסק שהלכה כדעה השלישית, והיא שיטת הרמב"ן, והוא ז"ל כתב בפירושו בתוה"א שאף מלאכה דאורייתא מותרת ע"י שינוי אף במקום חולה שאצ"ס (עמש"כ בזה באורך בארץ הצבי עמ' נ"ב) וכ"ש כאן - למנוע מחשש סכנ"פ.

כלומר, בחולה שיצ"ס אנו מתירים אפילו מלאכות דאורייתא, ולדעת המ"מ (פ"ב שבת הי"ד) מתירים אפילו כל זרכיו, וכן הי' הפסק המקובל בוו"אלא"זין [כמובא בהעמק שאלה של הנצי"ב], וכן היה פוסק הגר"ח [כמובא בחי' הגרי"ז על הרמב"ם הל' שצינת עשור]. ובמשנ"ב צציה"ל (סי' שכ"ח סע' ד') האריך בזה והסיק שאין להחיר כל זרכיו אלא בא"י דרבנן.

והנה בחולה שאצ"ס פשיטא שאין להחיר שום אי' דאורייתא, אלא רק גזרות דרבנן [ולא אפילו מלאכות דרבנן, עי' ס' ארץ הצבי הנ"ל]. ובה דנו הראשונים אם יש להחיר בחולה אף שאצ"ס כל זרכיו בגזרות, [עיין מאירי למס' שבת דף כט, ובס' אמרי בינה]. ויש מקום לחלק לשני הכיוונים, די"ל (א) דאפילו המ"מ רק הקיל בחולה שיצ"ס, דחמיר מנצו טפי, ולאידך גיסא י"ל (ב) דאפילו לפי המשנ"ב הסובר שלא נכון להקל במלאכה דאו' (עבור כל זרכיו) - אך צדיינים דרב' קן הקיל, וה"נ בחולה שאצ"ס, שכל המדובר הוא אך צדיינים דרבנן.

והנה קולת המ"מ רק היתה צמי שהוא כבר חולה שיצ"ס, אבל בצריא החושש שמא יסתכן, שמה לא התיר (ועפי"ז החילוק יישב הגרי"ז את כל קושיות המשנ"ב נגד המ"מ). וממילא יש מקום לומר שהרופא (או האחות) החוזר לציתו בשבת מציה"ת, וחושש שמא יסתכן, ורוצה להתקלח, וצימות החול בודאי הי' מתקלח בחמין ולא במים זוננים קרים, ובשבת אם יחמם את המים באופן של כללח"י, יש מקום לזדד להקל מטעם כל זרכיו, ואפילו לדעת המחמירים בכל זרכיו דרבנן עבור חולה שאצ"ס, יש מקום לחלק ולומר שהוא מותר לצריא החושש שלא יסתכן - דרבנן, ואולי אפילו במלאכה דרבנן, ולא רק בגזרות דרבנן.

ואם נקבל קולא זו, י"ל שהי' מותר להתקלח לא רק במים שהם פחות מאשר פורים, (שרק הכניסו מקצת מים חמים כדי להסיר את הקרירות), אלא אפילו בפורים - ג"כ יהיה מותר, דרחיצה בחמין היא רק בצחינת גזרה, וכל הגזרות מותרות

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ רב' ש"כט
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

עבור חולה שאצ"ס, וכ"ש צרוכה למנוע א"ע מלהסתכן, שלכאורה ק"ו הוא.

אכן אם מספיק לו להסיר את הקרירות, מדוע ניקל לו להתקלח בבושמים. וכן בודאי י"ל, דאם מספיק לו להתקלח במים זוננים, מה לנו להקל לעשות מלאכת דיטול המים באופן של כלאח"י.

ג. אכן באשה הטובלת זליל שבת וחזרת לביתה, ורוצה להתקלח בכדי למנוע חשש ספק סכנה, לכאורה אינו נראה להחיר לה להחם מים באופן של כלאחר יד, שהרי הצרירה צידה להמתין מלטבול עד מוצ"ש. וכן הטובלת זליל יו"ט צריכה להיזהר שלא להתקלח במים חמים מן הטעם הנ"ל. ודוקא ברופא ואחות שחוזרים לביתם בשבת (או ציו"ט), שלא היתה הצרירה צידם להמתין עד מוצ"ש (או מוצאי יו"ט), כי כל זמן שנשארים בבית החולים יש יותר סכנה.

אבל זה בודאי אינו נכון שתחליט האשה להחמיר על עצמה שלא להתקלח כל עיקר בשבת (או ציו"ט), שבדאי מחוייבת למנוע את עצמה מסכנה בכל מאי דאפשר. וציו"ט אם קשה לה לנהוג כנ"ל, להכניס רק מקצת מים חמים כדי להסיר את קרירות המים הזוננים, בודאי יש מקום להקל ע"פ דעת התוס', שגזירת הבלנים אינה נוהגת ציו"ט בכלל, ובזמננו בודאי הו"א רחילה בחמין דבר השוה לכל נפש, ומותר מעיקר הדין.

[וחילוק זה מקורו כלהלן: בדגמ' עירובין (סז - סח.) בהוא יוקא דאשתפיך חמימיה, נחלקו הראשונים אם מותר למולו לכתחילה בידוע מראש שיצטרך לחלל את השבת לבשל עבורו מים תיכף לאחר המילה מטעם ספק סכנה"פ, ועי' משנ"ב (סי' של"א ס"ק ט"ז בשעה"ג) שהכריע כדעת הר"ז"ה (שבת נג. דפי הרי"ף) ורוב הפוסקים נגד הרמב"ן (שבת קלד:) שלא לומר אין למנוע אלא מקומה ושעתה, אלא הכלל שאסור להכניס את עצמו למצב של דחיית איסורים. (ועי' מש"כ בזה בס' דברי רב עמ' קע"א, שיש בזה לכאורה סתירה ברז"ה, אם כלל זה נוהג אפילו במקום מצוה, וצריך לחלק או דשאני ודאי מספק, או דשאני מכניס א"ע בחול או בשבת, וכאן, בחוזרים מן המקוה או מציה"ת, הר"ז בודאי וגם מכניס בשבת, ולכן צריכים להחמיר, אע"פ שהליכתה למקוה היתה במקום מצוה.) ועיי"ש עוד, דלאו דוקא לשחק סממנים דזה מלאכה דאורייתא, אלא אפילו להציא הכמון דרך כרמלית או חצר שאינה מעורבת נמי אסור להכניס את עצמו, כאן שהיתה הצרירה צידו לדחות את המילה בזמנה עד למחר, וכן כאן, שהיתה הצרירה ציד האשה לדחות את טבילתה עד מוצ"ש. אבל לגבי הרופא (או האחות) שלא היתה הצרירה צידם לדחות שירותם צביה"ח עד זמן אחר, הרי הם לא הכניסו א"ע, אלא בע"כ הוכנסו למצב של דחיית איסורים לכן מותר. ואף דמצואר שמה בשו"ע (סע' ז') דללעום בשניו מותר, דהיינו מלאכה דאורייתא ע"י שינוי, ולכאורה היינו ממש נדון דידן, לפחות את צרו המים החמים ע"י שינוי, אינו דומה ממש, (א) דללעום בשניו היינו שינוי גמור - לא רק בפעולה שלו אלא אף בנפעל, (עי' אג"ט פתיחה אות ג'), ו(ב) דרוב הראשונים החליטו שטבילה בזמנה לאו מצוה, בנגוד, לנדון הגמ' והשו"ע, שהמדובר הוא בזמילה בזמנה, דמלאכה דאורייתא שע"י שינוי קיל טפי מהוא"א כדרכה בחצר שאינה מעורבת, וכלפי האיסור זה אמרין דלא היתה הצרירה צידו לאחר המילה עד למחר, ולכך מותר משא"כ בטבילה בזמנה שצוה"ז אין לנו באמת טבילה בזמנה, ורוה"פ סוברים להלכה שטבילה בזמנה לאו מצוה, והצרירה היתה צידה לאחר את טבילתה, וחשיב כאילו היא הכניסה את עצמה למצב של דחיית איסורים. אבל לענין להתקלח בזמן או להכניס מקצת חמין ציו"ט להסיר את הקרירות, אין שמה שום דחיית איסור.]

If a woman is scheduled to go to the mikvah on Friday night, she has two options regarding the concern of washing **after** immersing in the mikvah. Either she may shower in cold water, or, she may consider postponing her visit to the mikvah until Motzai Shabbos so that she will be able to shower comfortably in warm water.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

If a woman goes to the mikvah on Yom Tov, and takes a shower when she comes home, the temperature of the water should not be hot or even lukewarm, but it does not have to be entirely cold. Rather, she may turn on the hot water a little bit to remove the chill of the cold water.

Doctors and nurses returning home from the hospital on Yom Tov may take a shower in water which is lukewarm or even hot. This can be permitted for doctors and nurses returning home on Shabbos as well, provided that they turn on the hot water in an unusual fashion, (with a shinui), by using the back of the hand or the elbow.

These leniences only apply to medical personnel who were required to be in the hospital on Shabbos or Yom Tov. (However, a woman who went to the Mikvah on Friday Night had the alternative of waiting to use the Mikvah on Motzai Shabbos, and we therefore would not be lenient in that case.)



צבי שכתר
י"צ ניסן תש"פ